

Creëer vanuit eigenheid 2025/2026 – blok 1 – les 3

Thema les 3:

Abstractie en wordart

Inleiding: Net zo onbevangen beginnen zoals een kind, zit er voor de meesten van ons niet meer in. We vinden het lastig om “zomaar” zonder plan te beginnen op een blank canvas of wit vel papier. Het gevoel dat de hele wereld voor ons open ligt, maakt ons onrustig en zorgt ervoor dat we snel op zoek gaan naar houvast om richting te geven aan ons werk. Soms hebben we in onze kinderjaren wat dingen leren (na)tekenen zoals de figuurtjes uit onze favoriete strips. Om vol vertrouwen het onbekende tegemoet te treden gaan we aan de slag met een hele leuke opdracht, waarbij in plaats van onrust, nieuwsgierigheid en gezonde spanning een rol spelen.

Inhoud: We werken deze les met lagen, zonder na te denken over de consequenties van de vlakken, vlekken en lijnen die ontstaan. Elk begin is lastig, maar door deze oefening zo nu en dan eens te herhalen zul je zien dat het steeds makkelijker wordt om zonder verwachting aan de gang te gaan en te vertrouwen op het proces.

Tip: Voordat ik ga uitleggen waar deze les precies over gaat, wil ik eerst even de aandacht richten op de werken van de twee voorgaande lessen. Ik heb ze geclusterd in de vorm van een mood board en opgehangen op een mooi plekje in mijn atelier. Deze “cluster of joy” helpt me om te ontdekken waar ik blij van word. Omring jezelf met dit soort “omring-dingen” om je creativiteit en stijl een boost te geven.

We beginnen met twee A4-tjes (van wat dikker papier) naast elkaar te leggen (of een A3-tje) en ze verticaal – met schilderstape – aan elkaar vast te tapen. Daarna plakken we met tape het (inmiddels) A3-tje rondom vast op de werkmat en om de vlakken kleiner te maken plakken we in het horizontale midden ook tape waardoor er uiteindelijk vier A5 vlakken ontstaan. Op deze manier ontstaan er mooie witte randjes om je werk heen.

Ik begin meestal met water en Oost-Indische inkt. Eerst sprenkel ik wat water met de kwast op papier of

maak ik gebruik van de plantenspuit. Daarna laat ik wat inkt in het water op mijn papier vallen met bijvoorbeeld een klein kwastje of een kroontjespen. Je kunt je werk dan ook een beetje optillen om het inkt wat te verschuiven of te laten lopen. Focus je op het proces en ontdek wat de inkt met het papier doet. Het is leuk om te zien welke vormen en vlekken er ontstaan. Pak bijvoorbeeld een potlood en trek wat lijnen, maak wat krabbels of cirkels. Voel je dat je teveel in je hoofd zit, doe het dan met je ogen dicht. Maak wat dikke, donkere lijnen met de kwast en wat lichtere dunne lijnen met verdunde inkt, of andersom. Maak met een kroontjespen lichte en donkere lijn-figuurtjes, denk in de vorm van cirkels, organische vormen, letter of cijfer vormen, vierkanten, driehoeken, fantasie figuurtjes... Je kunt werken met meer dan fifty shades of grey: verdun je de inkt, dan wordt het lichter. Het verschil in dikte en contrast maakt je werk interessanter en spannender. En onthoud: er is geen goed of fout! Het is gewoon een kwestie van doen.

Tip: Voeg eventueel voor een mooi neutraal bruin effect een mespuntje fijne instant koffiepoeder toe en spuit dit nat met de plantenspuit zodat het mooi oplost. Hierdoor ontstaat een prachtige natuurlijke bruintint. Ook één of twee kleuren waterverf kun je in dit natte stadium toevoegen. Zorg er wel voor dat de eerste lagen goed droog zijn voordat je verder gaat.

Gebruik in de volgende fase verschillende soorten gereedschap, dus niet alleen maar kwasten. Zo heb ik de transparante bruine verf met een siliconen kwast (dat is een kwast zonder losse haren, in plaats daarvan heeft de kwast een solide siliconen blok) dit geeft een heel ander effect. Ik heb een baan door alle vlakken getrokken over het tape heen.

Waar ik achteraf spijt van heb, is dat ik gebruik heb gemaakt van een balpen. De tekst zelf is pure decoratie, dus onleesbaar en van geen betekenis (asemisch schrift is een woordloze vorm van schrijven). Mijn ervaring met balpen is dat het overal doorheen komt zetten. De witte acryllaag die ik deels over de balpen inkt heb aanbracht dekt onvoldoende en laat de balpen inkt gewoon door. Het is me al eerder opgevallen dat het erg lastig is om van balpen af te komen. Ook was deze inkt niet waterproof wat * ongewenste vlekken gaf. Dit brengt me op de volgende twee aandachtspunten: Je kunt dekkende, half dekkende en transparante verf kopen. ze hebben allemaal een ander functie. Speel hiermee! Maak je gebruik van producten die na opdrogen niet watervast zijn, seal ze met bijvoorbeeld Caparol-binder (universeel bindmiddel met vele toepassingsmogelijkheden). Doe dit lokaal en voorzichtig, want ook Caparol is vochtig.

Zet je bijvoorbeeld met een paletmes of Catalyst (soort van rubberen handspatel) een dikke laag acrylverf op, dan kun je hier ook met een sate stokje of iets soortgelijks in schrijven of textuur in aanbrengen. Je kunt ook zoals in een van de voorbeelden hieronder een stuk papier op je werk plakken.

De laatste laag gebruik ik vaak pastelkrijt om nog wat extra kleur te geven of om ongewenste plekken "weg te drukken" die ik niet mooi of te donker vind. Fixeer het pastelkrijt voorzichtig met de Caparol om uitvegen te voorkomen.

Wordart: Als je vanaf het begin enkele tapjes op je werk plakt en die aan het einde verwijdt, heb je een mooie ruimte om tekst in op te schrijven. Als het papier iets scheurt tijdens het weghalen van de tape, bewerk de vlakjes dan eerst even met witte gesso en laat dit goed drogen voordat je gaat handletteren.

Voor de handletters die ik in de voorbeelden heb gebruikt heb je niet heel veel letterkennis nodig. Sommige letters kun je leren schrijven en anderen kun je leren tekenen. Mijn advies in alles, dus ook in dit is: overdrijf het niet! Ga alsjeblieft niet met potlood en liniaal aan de slag om perfecte letters te krijgen, want dit is echt niet nodig. Ik voeg bij de download de documenten over handletters wat groter toe zodat je hier meer over kunt lezen. Bij de tips onderaan deze les zet ik de boeken neer die ik zo nu en dan gebruik.

Samenvatting: Deze manier van werken is verrassend en gaat helemaal over het proces. Je leert in een korte tijd veel over de producten waar je graag mee werkt en maakt kleine series van kaartjes die kunnen dienen als receptenkaartjes voor groter werk. Welke kleurcombinaties spreken je aan? Welke kaartjes vind je mooi? Welke producten heb je gebruikt? Vergeet je kaartjes niet te signeren met de datum erbij.

Tip: Het boek '**Handlettering doe je zo**' van **Karin Luttenberg** gaat over allerlei soorten handletters en hoe je deze maakt. De andere twee boeken heb ik jaren geleden, toen handlettering helemaal hip was, bij de Action gekocht. Dit flimpje op youtube (<https://www.youtube.com/watch?v=v9DHBN4Q38g>) is van één van mijn favoriete abstract painters – **Louise Fletcher**. Hier zie je haar een zelfde soort serie maken als wij hebben gedaan.

* ongewenste vlekken: dit hoor je me niet vaak zeggen!

Voorbeelden: Hieronder staan verschillende voorbeelden van Sjoukje, Francis en mijzelf waarin gewerkt wordt met gemengde technieken (1), koffie (2), cluster of joy (3), papier – Sjoukje (4), handletterboeken (5), meerdere kleuren – Francis (6), handletters (7), passe-partout (8), uitleg (9), uitleg (10)

TEKEN DE
LETTERS VAN
HANDLETTER
NA...

WEES NIET
ONZEKER OF
TE VOOR ZICH-
TIG. PAK EEN
FIJNLINER EN
GA ERNIEE
AAN DE SLAG...

HANDLETTER

FINELINER

GEBRUIK
CONTRAST
DOORTE KLEUREN
& ARCEREN

WATER IN JE OPKOMT!
LET BV KE DAG MIN-
EIGENEI
SCHRIJF
GEWOON

DOODELS
= GETENDE
ELEMENTEN

TIP: NIET
SCHETSEN,
GEEN LINIAAL
OF POTLOOD
GEBRUIKEN.

BANNERS, ZE ZIJN
ER IN VELE SOORTEN
EN

MATEN...

TIP:
TEKEN DE
LETTERS

VUL 'LEGE RUIM-
TE' OP MET STER-
REN, STIPPEN...E.D...

HOME

MAAK LEUKE
BORDERS OM
JE TEKENIN-
GEN OP TE
LEUKEN

CRATIE

BEDENK EEN
LEUK PATROONTJE

TEKEN HET WOORD
BETON:

PLEZIER IS HET BELANGRIJKSTE

HOE ZOU JIJ
HET WOORD SIERLIJK
OP SCHRIJVEN?

* KUN JE HET KADER VERSIEREN
???

"LEUK" DIT LIJNTJE WAT OP...

KYK OP **GOOGLE** VOOR LEUKE
EN... MAAK JE NIET DRUK OM
FOUTJES → LOS ZE CREATIEF OP! OF NIET